

УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ

Рекомендована д.ф.н., професором Д.І.Дмитрієвським

УДК 615.45:616-053.2:614.27:339.138

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ДИТЯЧИХ ЛІКАРСЬКИХ ФОРМ

В.М.Толочко, М.Л. Сятиня, О.В.Ахмад

Національна фармацевтична академія України

Проведене дослідження вітчизняного ринку дитячих лікарських препаратів. Встановлено, що на сьогодні їх асортимент складає близько 130 найменувань, серед яких лише 7% — лікарські засоби вітчизняного виробництва. Формування ринку дитячих лікарських форм в Україні здійснюється за рахунок реєстрації нових імпортованих лікарських засобів, які в багатьох випадках дублюють уже існуючі.

Статистичні звітні дані про стан здоров'я дітей до 14 років свідчать про те, що на протязі останніх п'яти років розповсюдженість захворювань та захворюваність з усіх хвороб серед дітей в Україні залишаються на високому рівні. Так наприклад, загальний показник розповсюдження захворювань в 1997 році складав 1354,7 випадків на 1000 дітей, а показник захворюваності відповідно дорівнював 1054,2. На теперішній час не спостерігається зниження захворюваності дітей, а кількість окремих патологій навіть, навпаки, значно зросла [3-6].

Фармакотерапія дитячих захворювань комплексна, різноманітна і потребує використання препаратів у вигляді дитячих лікарських форм (ДЛФ). До них належать лікарські засоби з відповідною за призначенням формою, яка забезпечує вікове дозування діючої речовини, необхідну ефективність та зручність використання [2]. При призначенні лікарського засобу лікар повинен виписувати готову ДЛФ препарату заводського виробництва, або, у випадку її відсутності розраховувати дозу прийому, виходячи з наявної лікарської форми для дорослих. Дози лікарських препаратів для дітей в одних випадках розраховують на 1 кг маси тіла, в інших — на одиницю поверхні тіла дитини, а іноді — в залежності від віку. При цьому лікарю слід враховувати фармакодинаміку, фармакокінетику речовини і особливості онтогенетичного розвитку дитини, а також характер і

ступінь складності патологічного процесу. Тому існуючі методики розрахунків доз не можна в повній мірі вважати раціональними. Вищезазначене окреслило мету нашого дослідження — вивчення вітчизняного ринку ДЛФ промислового виробництва.

Першочергово був досліджений увесь арсенал ДЛФ промислового виробництва, які знаходяться в обігу на фармацевтичному ринку України. Встановлено, що на сьогодні їх асортимент складає близько 130 найменувань, серед яких тільки 7% — лікарські засоби вітчизняного виробництва, решта 93% — імпортовані.

Випуск вітчизняних ДЛФ забезпечують 15 заводів-виробників. В основному це традиційні, досить відомі препарати, які протягом тривалого часу знаходяться в обігу на фармацевтичному ринку, наприклад, мікстура пертусин, суха мікстура від кашлю для дітей, присипка дитяча. Незважаючи на таку кількість виробників, асортимент вітчизняних ДЛФ незначний. Це пов'язано з тим, що одні й ті ж лікарські засоби надходять на ринок одночасно від кількох виробників, тобто спостерігається дублювання асортименту. Наприклад, пертусин виробляють 11 фармацевтичних підприємств. Лідерами серед виробників вітчизняних ДЛФ є Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод, Тернопільська та Львівська фармацевтичні фабрики. Проте лідерами їх можна назвати умовно, тому що асортимент ДЛФ, які вони поставляють на ринок, складає всього 2-3 найменування. Разом з тим, це більше в порівнянні з іншими заводами-виробниками.

Серед країн ближнього зарубіжжя тільки Росія та Латвія імпортують свої дитячі лікарські засоби на фармацевтичний ринок України — по одному найменуванню.

Якісна різновидність номенклатури ДЛФ сьогодні визначається лікарськими засобами, що імпортуються з 27 країн дальнього зарубіжжя. Серед

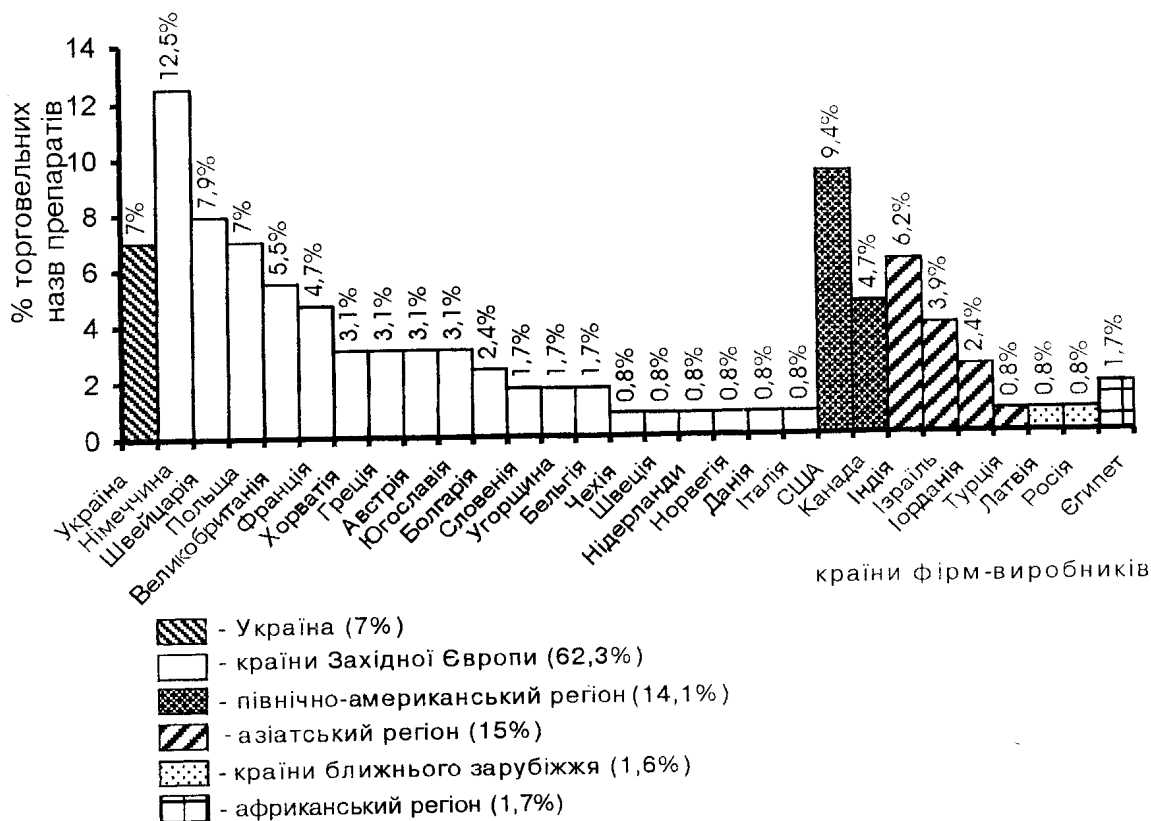

Рис. 1. Країни фірм-виробників дитячих лікарських препаратів, представлених на ринку України.

загальної кількості торговельних назв цих препаратів вони займають 91,4%. Це препарати, які виробляються в основному фармацевтичними компаніями Західної Європи (62,3%) (рис.1).

З рис. 1 видно, що серед країн-постачальників таких препаратів за кількістю найменувань чільне

місце посідають Німеччина, США і Швейцарія. Обсяг поставок таких препаратів із цих держав складає відповідно 29,8% від загальної кількості і 31% серед ліків імпортного виробництва. Всього на фармацевтичному ринку України представляють свою продукцію 82 фармацевтичні фірми-виробники. Серед них як фірми, що уже протягом тривалого часу знаходяться на ринку і є досить відомими для наших споживачів (наприклад, "Berlin Chemie" (Німеччина), "Johnson & Johnson" (США), "Polfa" (Польща), KRKA (Словенія)), так і фірми, зареєстровані в Україні в 1999 році. Найбільша кількість фірм-виробників препаратів для дітей представлена з таких країн, як Німеччина (11 фірм), Індія (10 фірм) та США (7 фірм) (табл. 1).

Майже третину усіх ДЛФ поставляють в Україну 9 провідних фармацевтичних компаній з 8 країн світу: "Polfa" (Польща), "Glaxo-Wellcome" (Великобританія), "Smithkline Beecham" (Великобританія) та інші (рис. 2).

ДЛФ за формою випуску можна розподілити на такі групи: сиропи, таблетки, супозиторії, суспензії, порошки для приготування сиропу або суспензії, мікстури, назальні розчини та мазі. Найбільша доля препаратів припадає на сиропи (62,40% від усього асортименту), потім ідуть таблетки (10,15% номенклатури) та супозиторії (8,35%). Решта форм випуску лікарських засобів для дітей займає менше 8% (рис. 3).

Кількісна різноманітність за формами випуску характерна для препаратів імпортного виробництва

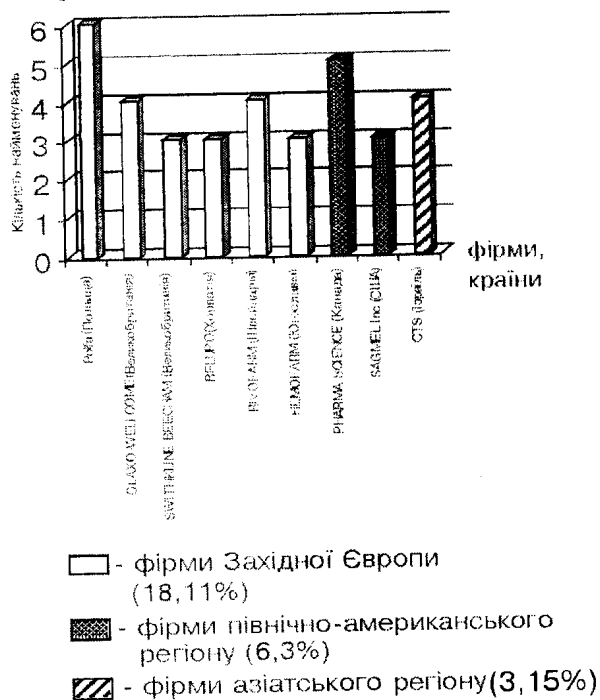

Рис. 2. Аналіз асортименту препаратів для дітей за фірмами-виробниками.

Таблиця

Загальна кількість зарубіжних фірм-виробників, які представляють дитячі лікарські засоби на фармацевтичному ринку України

№ п/п	Країна	Кількість найменувань препаратів	Питома вага серед імпортованих препаратів (%)	Кількість фірм-виробників	Питома вага серед зарубіжних фірм-виробників (%)
1	Німеччина	16	13,57	11	13,40
2	Індія	8	6,79	10	12,19
3	США	12	10,17	7	8,53
4	Швейцарія	10	8,47	6	7,32
5	Франція	6	5,08	6	7,32
6	Австрія	4	3,39	4	4,88
7	Греція	4	3,39	3	3,66
8	Йорданія	3	2,54	3	3,66
9	Болгарія	3	2,54	3	3,66
10	Польща	9	7,62	3	3,66
11	Великобританія	7	5,93	2	2,44
12	Угорщина	2	1,69	2	2,44
13	Хорватія	4	3,39	2	2,44
14	Канада	6	5,08	2	2,44
15	Словенія	2	1,69	2	2,44
16	Єгипет	2	1,69	2	2,44
17	Ізраїль	5	4,24	2	2,44
18	Югославія	4	3,39	2	2,44
19	Туреччина	1	0,85	1	1,22
20	Бельгія	2	1,69	1	1,22
21	Чехія	1	0,85	1	1,22
22	Швеція	1	0,85	1	1,22
23	Нідерланди	1	0,85	1	1,22
24	Норвегія	1	0,85	1	1,22
25	Данія	1	0,85	1	1,22
26	Італія	1	0,85	1	1,22
27	Росія	1	0,85	1	1,22
28	Латвія	1	0,85	1	1,22
	Всього:	118	100	82	100

тва. Для більшості зарубіжних фірм спостерігається така закономірність — випускається і доросла, і дитяча лікарська форма певного найменування препарату. Особливо це характерно для антибіотиків, сульфаніламідів, анальгетиків.

Досліджувані препарати у відповідності з “Класифікаційною системою АТС” залежно від дії на певний анатомічний орган або систему і у відповідності з їх терапевтичними показаннями та хімічними характеристиками були розподілені на такі групи [2]:

1. Засоби, які впливають на бронхолегеневу систему (відхаркуючі, муколітики, протикашлеві), складають 32,4% від усієї номенклатури;

2. Антибіотики — 16,7%;

3. Анальгетики та антипіретики — 16%;

4. Вітаміни та інші засоби, які впливають на різноманітні метаболічні процеси — 11,2%;

5. Сульфаніламідні — 9,3%;

6. Засоби, які використовуються в отоларингології (судинозвужуючі) — 5,2%;

7. Засоби, які впливають на шлунково-кишковий тракт (ензимокомпенсуючі, рослинні засоби) — 4,8%;

8. Антиалергічні — 4,4%.

Найчисленнішою є група, яка об'єднує засоби, що впливають на бронхолегеневу систему (42 найменування). 95% цієї групи складають засоби ім-

Рис. 3. Аналіз форм випуску дитячих лікарських препаратів, зареєстрованих в Україні.

портного виробництва. За міжнародними назвами ці препарати розподілились нерівномірно. Наприклад, міжнародні назви активної речовини амброксол мають 8 препаратів, бромгексин — 5 препаратів. Проте найбільша кількість однакових міжнародних назв препаратів притаманна групі сульфаніламідів, анагетиків і антипіретиків. Так міжнародну назву активної речовини ко-тримаксозол мають біля 75% препаратів, а парацетамол — 93,8% усіх лікарських засобів групи. Наступна група за кількістю найменувань об'єднує антибіотики, але і в ній спостерігаються аналогічні нерівномірності. Решта вищезазначених груп містить 10% від усієї номенклатури ДЛФ.

Дослідження оптового ринку пропозицій ДЛФ проводили на основі даних прайс-листів за 2000 р. Традиційно використовувалась пошуково-аналітична система "Архіви Доктора Прайса II", яка дозволяє оперативнo відслідковувати стан ринку цін і кількість пропозицій щодо різних препаратів. Так у групі "Засоби, які діють на бронхолегеневу систему" за цей період було близько 160 пропозицій, серед яких 127 (93,4%) припадали на імпорتنі препарати і 9 пропозицій (6,6%) — на вітчизняні. Лідерами за кількістю пропозицій були: доктор МОМ — рослинний сироп від кашлю (17 пропозицій), бронхолітин (Болгарія) (16), лазолван (12), пертусин (9), тусин (9). Решта препаратів мала менше 5 пропозицій. Близько 35% препаратів групи "Засоби, які діють на бронхолегеневу систему" зовсім не пропонувались оптовим ринком. Найбільш доступними для населення за ціною виявились такі препарати: пертусин (0,56-2,00 грн.* у залежності від фасовки), бронхолітин (3,20 грн.), солвін (4,02 грн.) та бромгексин (Латвія) (4,10 грн.); найдорожчим був сироп амброгексол — 19,68 грн.

На основі використання методу експертних оцінок із залученням провідних спеціалістів фармації вивчали наявність ДЛФ в аптечних закладах. Було встановлено, що серед досліджуваних препаратів групи "Засоби, які діють на бронхолегеневу систему" роздрібною аптечною мережею постійно пропонувались тільки три найменування: бронхікум, бромгексин та лазолван, тобто всього 7,5% від загального асортименту препаратів першої групи.

*Усі наведені ціни — оптові.

У групі антибіотиків оптовим ринком пропонувалось всього 9 найменувань, що становить 50% від усіх зареєстрованих. Частіше за інші у прайс-листах згадувались: хіконцил, оспексин та сироп сумамед. Найдешевшими в даній групі на сьогодні є: капсули ампіциліну 0,25 №10 (2,4-2,5 грн.) та оспамоксу 0,25 №10 (2,4-2,5 грн.); найдорожчими — сиропи сумамеду 0,1 г/5 мл (26,98 грн.) та аугментину (28,4 грн.). Постійно роздрібною аптечною мережею пропонувались близько 44,4% таких лікарських засобів, тобто пропозиції оптового і роздрібною ринків майже співпадали.

Максимальна кількість пропозицій найменувань препаратів на оптовому ринку у порівнянні із зареєстрованими спостерігається у групі "Засоби, які використовуються в отоларингології". Незважаючи на те, що оптовими структурами пропонуються близько 90% таких лікарських засобів, в роздрібній аптечній мережі споживачі могли придбати тільки галазолін, нафтизин, фармазолін (37,50%), так як для них характерний високий показник частоти пропозицій і мінімальна ціна.

Найчисленнішими за кількістю найменувань, які знаходяться в обігу на оптовому і роздрібному ринках, є групи третя, четверта та п'ята (наявність до 75%). Максимальна кількість пропозицій у групі "Анагетика, антипіретика" характерна для таких вітчизняних лікарських засобів, як супозиторії з парацетамолом і супозиторії з анальгіном, що виявились і найдешевшими. Серед імпорتنих препаратів найвища частота пропозицій притаманна сиропам доломол та тайленол (дитячі форми). Частіше у прайс-листах із групи сульфаніламідів згадувались таблетки ориприму, гросептолу та бісептолу. Така ситуація, на нашу думку, пов'язана з тим, що ці препарати виявились і найдешевшими у цій групі, тому вони також частіше за все зустрічаються і в асортименті аптек. На відміну від попередньої у групі "Вітаміни" найбільша кількість пропозицій на оптовому і роздрібному ринках характерна для імпорتنих лікарських засобів, таких як сироп піковіт, біовіталь та мульти-табс для дітей.

Близько 63% усіх дитячих антигістамінних препаратів стабільно пропонувались оптовими структурами і 25% з них постійно знаходились у продажу в роздрібній мережі. Найдешевшим серед вищезазначених лікарських засобів є вітчизняні препарати: супозиторії з димедолом (1,20 грн.) та гранули діазоліну (2,80 грн.), для яких також характерна і найвища частота пропозицій. На відміну від українських лікарських засобів імпорتنі коштують у кілька разів дорожче, починаючи від 20 грн. і вище.

Найменша кількість препаратів, що пропонується як оптовими, так і роздрібними структурами, характерна для групи "Засоби, які діють на шлунково-кишковий тракт". Це пов'язано з тим,

що асортимент таких лікарських засобів, зареєстрований на фармацевтичному ринку України, незначний і складає всього до 5 найменувань.

Таким чином, дослідження ринку пропозицій ДЛФ показало, що їх асортимент в аптеках значно менший в порівнянні з пропозиціями оптового ринку. В свою чергу, номенклатура ДЛФ на оптовому ринку менша за кількість зареєстрованих. Така ситуація, на нашу думку, пов'язана з тим, що більшість досліджуваних препаратів імпортні, і тому ціна на них доступна не кожному споживачу. Перевага при виборі дитячого препарату віддається вітчизняному.

ВИСНОВКИ

У результаті проведених досліджень встановлено, що формування вітчизняного ринку дитячих препаратів здійснюється за рахунок реєстрації нових імпортних лікарських засобів, які в багатьох випадках не тільки дублюють уже наявні, але й значно дорожчі в порівнянні з вітчизняними. Враховуючи вищенаведене, необхідно здійснювати пошук та виробництво нових високоефективних та безпечних вітчизняних дитячих лікарських засобів, що дозволить підвищити рівень забезпечення ними населення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гром О.Л., Громовик Б.П. // *Фарм. журн.* — 1995. — №1. — С. 59-64.
2. *Компендиум 1999/2000.* — *Лекарственные препараты / Под ред. В.Н.Коваленко, А.П. Викторова.* — К.: Морион, 1999. — 1200 с.
3. Сенюк О.Ф., Горовий Л.Ф., Бекетова Г.В. та ін. // *Фарм. вісник.* — 1999. — №4. — С. 38-43.
4. Спиридонова В.Н., Оболенцева В.Г. *Лекарства для детей / В кн.: Технология и стандартизация лекарств.* — Х.: ООО "Рипрег", 1996. — С. 732-748.
5. Gorovoj L., Kosyakov V. *Advances in Chitin Science. V.2. Proc. 7-th Int. Conf. on Chitin.* — Chitisan. Lyon, France. — 1997.
6. Zemskov V.S. *Chitin-containing materials My. cofon for would treatment, 1999, in press.*

УДК 615.45:616-053.2:614.27:339.138

ИССЛЕДОВАНИЕ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ДЕТСКИХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ ФОРМ

В.М.Толочко, М.Л.Сятыня, О.В.Ахмад

Проведено исследование отечественного рынка детских лекарственных препаратов. Установлено, что на сегодня их ассортимент составляет около 130 наименований, среди которых только 7% — лекарственные средства отечественного производства. Установлено, что формирование рынка детских лекарственных форм в Украине осуществляется за счет регистрации новых импортных лекарственных средств, которые во многих случаях дублируют уже имеющиеся.

UDC 615.45:616-053.2:614.27:339.138

RESEARCH OF THE CHILDREN'S MEDICINAL FORMS' DOMESTIC MARKET

V.M.Tolochko, M.L.Syatynya, O.V.Akhmad

Research of the children's medicinal preparations' domestic market has been carried out. It has been determined that at present the variety of these preparations comprises about 130 denominations, among which domestic medicines make only 7%. It has been determined as well that forming a market of children's medicinal forms in Ukraine is being accomplished an account of recording new imported medicines, which in many cases serve as duplicates for preparations already being at disposal.